

PROMOVAREA MEȘTEȘUGURILOR ARTISTICE POPULARE DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN DIASPORA EUROPEANĂ

ANTOCI Natalia, dr., conferențiar universitar

CHIRINCIUC Lea, Art-gallery, Franța

Abstract

PROMOTION OF FOLK ART CRAFTS FROM THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE EUROPEAN DIASPORA

The problem of the folk artistic crafts of the Republic of Moldova in the context of the development of tourism is a sufficiently complex team due to the fact that, in its essay, it assumes the achievement of a balance between the seriousness of preserving the economic, ecological and socio-cultural rural space of the Republic of Moldova va, on de o on the one hand, and the theory of rural life moderation, on the other. At the same time, the development of tourism in the context of folk crafts is at the expense of the expansion theory of the city, the aggressive development of the industry at the expense of the rural area and the seriousness of reducing, as far as possible, the rural to its current dimensions.

Key words: rural tourism, sustainable development, art development

JEL: Q10, Z30, Z32.

Turismul, ca activitate umană în continuă evoluție, s-a format și dezvoltat în interacțiune cu mediul geografic natural, inclusiv și cu tradițiile locale care a exercitat permanent o influență directă în dezvoltarea societății, în ansamblul său. Cadrul de desfășurare a activităților specifice meșteșugurilor artistice populare, trebuie să beneficieze de valențe turistice, a căror valoare potențială calitativă și cantitativă este în măsură să determine un anumit flux de turiști. Ca rezultat al acțiunii modelatoare a factorilor populari, potențialul turistic al unui teritoriu, indiferent de suprafața pe care se desfășoară, reprezintă o manifestare spațial – funcțională a capacităților habitatului respectiv de a susține activități specifice domeniului turismului. Republica Moldova reprezintă prin complexitatea peisagistică, diversitatea, valoarea calitativă și cantitativă a resurselor turistice naturale și un spațiu de importanță majoră, prioritar pentru implementarea, promovarea meșteșugurilor artistice populare în contextul dezvoltării turismului.

Promovarea meșteșugurilor artistice populare din Republica Moldova în diaspora europeană este un demers important pentru conservarea și promovarea patrimoniului cultural al țării. Aceste meșteșuguri tradiționale, cum ar fi olăritul, țesutul, brodatul, sculptura în lemn sau pictura pe sticlă, sunt expresii ale identității culturale moldovenești și au o valoare artistică și estetică semnificativă.

Pentru a promova meșteșugurile artistice populare din Republica Moldova în diaspora europeană, pot fi luate în considerare următoarele acțiuni:

Expoziții și târguri de meșteșuguri: Organizarea expozițiilor și târgurilor de meșteșuguri tradiționale în țările europene în care există comunități moldovenești poate fi o modalitate eficientă de a prezenta și promova meșteșugurile artistice populare. Aceste evenimente pot include demonstrații practice ale meșteșugarilor, prezentări de produse tradiționale și vânzarea acestora.

Colaborarea cu instituții culturale și galerii de artă: Încheierea de parteneriate cu instituții culturale și galerii de artă din diaspora europeană poate facilita organizarea de expoziții permanente sau temporare dedicate meșteșugurilor artistice moldovenești. Aceste colaborări pot contribui la creșterea vizibilității și aprecierii meșteșugurilor în rândul comunităților din diaspora.

Ateliere și cursuri de meșteșuguri tradiționale: Organizarea atelierelor și cursurilor de meșteșuguri tradiționale în diaspora europeană poate fi o modalitate excelentă de a transmite cunoștințele și abilitățile meșteșugarilor moldoveni către generațiile tinere și comunitățile interesate.

Aceste activități pot implica învățarea tehnicilor tradiționale de olărit, țesut, brodat etc., și oferă participanților posibilitatea de a-și dezvolta abilitățile și de a experimenta aceste meșteșuguri.

Utilizarea platformelor online: Exploatarea puterii internetului și a platformelor online poate fi un instrument eficient în promovarea meșteșugurilor artistice populare moldovenești în diaspora europeană. Crearea unor site-uri web dedicate, utilizarea rețelelor de socializare pentru a prezenta și vinde produsele tradiționale, promovarea evenimentelor și a proiectelor legate de meșteșuguri pot ajuta la atragerea atenției și la crearea unei comunități virtuale interesate de aceste aspecte.

Colaborarea cu organizații și asociații locale: Identificarea și colaborarea cu organizații și asociații locale din dias

Unicitatea sa, conferită de superlativele geografice naturale și tradițiile locale, arta meșterilor noștri, imprimată de modul îmbinării componentelor de mediu asigură favorabilitatea maximă pentru formarea și dezvoltarea unei destinații și a unui produs turistic competitiv. În contextul tendinței ascendente înregistrate în ultimii ani în cererea internațională, se manifestă tendințe de creștere pentru turismul cultural, asociat cu turismul bazat pe natură impunându-se, astfel, reconsiderarea și reorganizarea în general a turismului din acest spațiu, prin identificarea meșteșugurilor artistice populare ale zonei, în același timp analizând, evaluând potențialul turistic, a caracteristicilor cererii și ofertei. Sunt convinsă că e posibilă conceperea și punerea în mișcare a unui adevărat program turistic în spiritul descoperirii și păstrării tradițiilor. Drumul va fi anevoios, uneori cu pași nesiguri, alteori cu „bătălii” purtate împotriva neîncrederii celor din jur, dar cu o speranță și încredere nemărginite. Sunt convinsă că meșteșugul și arta populară vor supraviețui asemeni „focului viu” al eternei creații a satului moldovenesc și vor reprezenta, în permanență, marca noastră de identitate în concertul cultural internațional. Însă și de noi depinde dacă meșteșugul și arta populară va deveni un tot întreg, neridate de îmbolnăvirea specifică veacului în care trăim, la adăpost de kitsch-ul nimicitor.

Dacă acordăm obiectelor putere simbolică, le recunoaștem, implicit, capacitatea de a iradia felurite fabule despre lumea care le-a instituit.

Potențialul turistic etnografic din Republica Moldova

La potențialul etnografic au fost atribuite toate creațiile ale poporului fie ele sunt de importanță arhitectonică (case tradiționale), istorică (instalațiile tehnice populare) sau artistică (cruci, fântâni), precum și elemente ale culturii spirituale: meșteșuguri, tradiții, formații corale, fanfare. În această ordine trebuie menționate, în primul rând, **monumentele tehnicii populare**, legate de prelucrarea și depozitarea produselor agricole: morile de apă și de vânt, crame etc. Astfel, cramele s-au păstrat în multe sate din partea centrală a R. Moldova s. Ciuciuleni (raionul Hâncești), s. Bravicea (raionul Călărași), s. Onișcani (raionul Călărași), s. Onești (raionul Strășeni), morile de vânt mai sunt prezente în satele Cernoleuca (raionul Dondușeni - singura moară din nordul Moldovei care a rămas până în zilele noastre), Beșalma (U.T.A. Găgăuză), Talmaza (raionul Ștefan-Vodă), morile de apă - în satele din raionul Edineț (or. Cupcini și Parcova), Tețcani (raionul Briceni), s. Duruitoarea (or. Costești, raionul Glodeni). În 1961 în republică existau 31 de mori de vânt și 66 de apă. O parte din ele a fost dărâmată, dar unele au rămas în funcțiune până astăzi.

Cele mai vechi **case tradiționale moldovenești** s-au păstrat din a doua jumătate a sec. al XIX-lea. Astfel de case se află în s. Dângeni (raionul Ocnîța), s. Climăuți (raionul Dondușeni), foarte interesante sunt casele rupestre din s. Socola (c. Vadul Rașcov, raionul Șoldănești). Casele tradiționale de pe valea Răutului au un aspect deosebit datorită folosirii pietrei locale. Din păcate cele mai valoroase case nu sunt luate sub protecția statului, iar creșterea bunăstării locuitorilor din anii '60-'80 a dus la înlocuirea locuințelor tradiționale cu cele moderne. Un alt element al arhitecturii populare sunt **podurile** boltite (peste r. Vilia pe drumul Tețcani-Lipcani, sau acela de peste râpa ce despărțea or. Otaci de s. Calarașovca), deosebit de importante prin raritatea lor și prin stilul lor arhitectural tradițional. De asemenea, printre creații populare trebuie menționate monumentele funerare: stelele, pietrele funerare și crucile din piatră și din lemn. Cele care s-au păstrat până în zilele noastre sunt datate nu mai devreme de sfârșitul sec. al XVIII-lea. Astfel de

monumente s-au păstrat în s. Gordinești (raionul Edineț), s. Jeloboc (c. Piatra, raionul Orhei), s. Sănătăuca (raionul Florești).

De o atitudine deosebită din partea populației locale au beneficiat fântânile și izvoarele (datorită insuficienței apei, mai ales, în timpul verii). Acestea au fost îngrijite, izvoarele fiind amenajate, iar fântânile - construite cu acoperiș în două sau patru ape, frumos ornamentate. Printre alte elemente legate de ocupații tradiționale trebuie amintite **meșteșugurile populare**, în special, olăritul. În prezent olăritul s-a păstrat doar în patru sate: Țigănești (raionul Strășeni), Cinișeuți (raionul Rezina), Hoginești (raionul Călărași) și Iurceni (raionul Nisporeni). Un alt meșteșug popular este vărăritul răspândit, în special, în nordul țării, legat de aflorimentele de calcare sarmațiene. Acest meșteșug se practică și acum, distrugând unele monumente geologice și paleontologice. Printre alte meșteșuguri practicate de altă dată, care s-au păstrat până în zilele noastre trebuie amintite lemnăritul (s. Suruceni și s. Bardar (raionul Ialoveni), s. Bălăurești (raionul Nisporeni)) și producerea de haine populare (s. Maramonovca (raionul Drochia), s. Vadul-Rașcov (raionul Șoldănești), s. Văsieni (raionul Ialoveni) și Mereni (raionul Anenii Noi) s. Beșalma (U.T.A. Găgăuza) ș. a.).

Mai pot fi menționate și **formațiile corale, de dansuri și fanfarele** din s. Trifanești (raionul Florești), s. Moara de Piatră (raionul Drochia), s. Sărătenii Vechi (raionul Telenești), s. Cojușna (raionul Strășeni), s. Cărpineni (raionul Hâncești), s. Tvardița (raionul Taraclia), s. Slobozia Mare (raionul Cahul) ș.a. Coloritul și expresivitatea obiceiurilor populare, precum și individualitatea obiectelor de arhitectură populară trebuie protejate pentru a păstra identitatea culturală a populației pe de o parte, iar pe de altă parte se pot obține (teoretic) profituri de pe urma vizitării lor de către turiști. Desigur, valorificarea potențialului etnografico-turistic trebuie să includă cultura populară tuturor popoarelor ce trăiesc pe acest teritoriu, ceea ce ar putea să atragă mai mulți turiști. Degradarea fondului turistic antropoc prezintă un pericol evident, mai ales în condițiile actuale, în care nu se ține cont de valorile spirituale și se încearcă obținerea unui profit maxim, iar pe de altă parte din simpla neglijență sau lipsa de fonduri se pot pierde unele obiecte valoroase care odată pierdute sunt irecuperabile.

Astfel, dezvoltarea economiei în ultimii 50 de ani, industrializarea, urbanizarea au dus la schimbări rapide și radicale în ceea ce privește viața tradițională a țăranilor. Au apărut casele noi, moderne, s-au schimbat ocupații tradiționale. Dacă, este practic imposibil de a reveni la mentalitatea tradițională, totuși păstrarea creației materiale este posibilă. În condițiile actuale de globalizare. Crearea muzeelor etnografice este obligatorie pentru ca tradițiile, creațiile meșteșugărești, construcțiile populare să fie păstrate.

În acest sens este benefică creșterea din ultimul timp a numărului unor astfel de muzee. Însă, dacă unele creații populare mai mici pot fi expuse în încăperi, construcțiile mai mari (casele tradiționale, morile de apă și de vânt, cramele, hambarurile etc.) nu pot fi depozitate în muzee obișnuite. Din acest punct de vedere ar fi benefică și necesară amenajarea unui muzeu sub cerul liber. De asemenea, trebuie atrasă atenția asupra protecției cetății Bender. Ea reprezintă un monument extrem de valoros al artei fortificațiilor medievale. Însă, folosirea ei, în prezent, de trupele armate, nu permite efectuarea unor cercetări ample și valorificarea ei drept un punct de atracție turistică. Efectuând amenajările necesare și desfășurând o campanie mediatică corespunzătoare, cetatea poate deveni unul din principalele puncte de atracție turistică din R. Moldova la nivelul internațional (printre astfel de obiective ca beciurile din Cricova, cetatea Sorocii, mănăstirile Căpiana și Noul Neamț ș. a.).

Concluzie

Promovarea meșteșugurilor artistice populare din Republica Moldova în diaspora europeană nu doar că contribuie la păstrarea tradițiilor și valorilor culturale, dar poate și să genereze oportunități economice pentru meșteșugarii și comunitățile implicate. Este important să se acorde

sprijin și recunoaștere acestor meșteșuguri, pentru a le asigura un viitor durabil și pentru a le transmite mai departe generațiilor viitoare.

Bibliografie:

1. Томпсон А., Стрикленд А., ”Стратегический менеджмент”, из. ЮНИТИ, Москва, 1998, p. 64
2. Cotelnic A., ”Managementul elaborării, implementării și adaptării strategiei de ansamblu a firmei”, Teza de dr. hab. în șt. ec., Chișinău, 2001
3. Tunon J., European Regional activation towards Brussels: From the heart to the Ultraperiphery of Europe. Walloon and Canary strategies. În: Fédéralisme – Régionalisme. Liege: Université de Liège, 2008, vol. 8:2 Études régionales et fédérales: nouvelles perspectives. p. 1-16
4. Băhnăreanu C., Procesul de regionalizare a României și securitatea națională. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2012, p. 23
5. LEGEA Privind dezvoltarea regională în Republica Moldova nr. 438-XVI din 28.12.2006. În: Monitorul Oficial nr.21-24/68 din 16.02.2007. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=320885>
6. Stănciulescu G., Tehnica operațiunilor de turism. București: Educational, 1998, p. 12

Corresponding author:

ANTOCI Natalia

ID ORCID: 0000-0002-7433-106X, email: natalia.antoci@usm.md